

Handläggare
Malin Segerlund
Telefon: 08-50800976**Till**
Förskolenämnden
2026-04-21

Remiss av Betänkandet Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS 2026/289
Betänkande av Utredningen om bättre förutsättningar för
rektorerna inom skolväsendet (SOU 2026:4)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet *Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap* (SOU 2026:4) till förskolenämnden för yttrande.

Utredningen *Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap* (SOU 2026:4) syftar till att stärka rektorernas pedagogiska ledarskap och minska omsättningen av rektorer. Förslagen bygger på och förtydligar den lagstiftning som redan finns. I några fall föreslås nya bestämmelser som syftar till att säkerställa att rektorn ges nödvändiga förutsättningar att bedriva ett pedagogiskt ledarskap.

Utredningen ska lämna förslag för att förbättra rektorernas förutsättningar att genomföra sitt uppdrag. I utredningens uppdrag ingår bland annat att:

- föreslå hur rektorers förutsättningar för uppdraget kan förbättras, till exempel när det gäller rektorsområdenas storlek, samt om hur omsättningen av rektorer kan minska,
- föreslå åtgärder för att minska rektorers administrativa börda och andra uppgifter som tar tid från det pedagogiska ledarskapet,
- analysera och vid behov föreslå vilka särskilda behörighetskrav som ska ställas på den som anställs som rektor,

- lämna förslag som syftar till att skickliga rektorer ska söka sig till och stanna kvar längre på förskolor och skolor med stora utmaningar, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Förskoleförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag men ser att förslagen kan komma att påverka stadsdelsförvaltningarnas organisation av förskola.

Förvaltningen välkomnar att rektorer i förskolan till stora delar är inkluderade i betänkandet.

Förvaltningen instämmer vidare i utredningens bedömning att det i förskolan finns behov av en definition av rektorns pedagogiska ledarskap då det idag inte är tydligt framskrivet vad det pedagogiska ledarskapet innebär.

Förvaltningen anser dock att förslaget om att rektors ansvarsområde inte bör vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet i stor utsträckning kommer att påverka stadsdelsförvaltningarnas nuvarande organisation av förskola. Detta gäller även för förslaget att rektorns pedagogiska ledarskap inte ska vara möjligt att delegera i sin helhet.

Förvaltningen vill avslutningsvis särskilt lyfta att då personalansvaret inte kommer att vara möjligt att delegera till biträdande rektor så kommer även detta att påverka stadsdelsförvaltningars ledningsorganisation för förskola.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har ombett förskolenämnden att lämna yttrande över betänkandet *Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap (SOU 2026:4)* senast 2026-04-24. Andra remissinstanser är stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Ärendet

Utredningen *Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap (SOU 2026:4)* syftar till att stärka rektorernas pedagogiska ledarskap och minska omsättningen av rektorer. De förslag som utredningen lägger syftar till att åstadkomma förändring i form av förbättrade och mer likvärdiga förutsättningar utan att låsa fast och hämma variation och mångfald. Vidare är utredningens förslag också tänkta att stärka rektorns professionella autonomi i förhållande till såväl statliga krav som pålagor från skolhuvudmannen.

I analysen av hur förutsättningar kan förbättras har frågan:

“Förutsättningar för vad?” ställts. Utredningen fastslår att för att kunna skapa förutsättningar för rektorns uppdrag är det viktigt att

veta vad detta uppdrag innebär. Enligt skollagen ska rektorn leda och samordna det pedagogiska arbetet. Att ”leda och samordna det pedagogiska arbetet” översätts ofta till att rektorn ska ”utöva ett pedagogiskt ledarskap”. Trots att begreppet pedagogiskt ledarskap är vedertaget återfinns det inte i styrdokumentet och därmed finns inte heller någon definition av vad ett sådant ledarskap innebär. Utredningen menar att en välgrundad definition kan bidra till att tydliggöra ansvaret i styrkedjan, stödja rektorer i deras uppdrag och ge huvudmän, skolmyndigheter och andra aktörer en gemensam utgångspunkt för samtal om kvaliteten i det pedagogiska ledarskapet och om hur ledarskapet kan möjliggöras.

Förskoleförvaltningen redovisar nedan de delar i utredningen där verksamhetsområde förskola omnämns.

Utredningens förslag

7.1.1 Rektorns pedagogiska ledarskap ska definieras i skollagen

Förslag

Det ska införas en definition av rektorns pedagogiska ledarskap i 1 kap. 3 § skollagen (2010:800) som ska ha följande lydelse: ledarskap som rektorn utövar i nära och direkt relation till undervisningen, med särskilt fokus på de processer som stärker kvalitet och utveckling, samt genom att, i syfte att främja dessa processer, sätta organisatoriska ramar, fördela resurser och skapa förutsättningar för medarbetarnas professionella lärande.

Enligt bestämmelserna i skollagen ska rektorn leda och samordna det pedagogiska arbetet. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen utvecklas. Begreppet pedagogiskt ledarskap förekommer däremot inte i skollagen. Bestämmelserna ger heller inte någon närmare beskrivning av vad det innebär att leda och samordna det pedagogiska arbetet eller vad som ligger i formuleringen att rektorn har ett särskilt ansvar för att utbildningen utvecklas. Inte heller i läroplanerna för de olika skolformerna finns det pedagogiska ledarskapet definierat, även om rektorns ansvar som pedagogisk ledare betonas.

En definition som tydliggör vad pedagogiskt ledarskap innebär enligt skollagen skulle också föreskriva att det ingår i huvudmannens ansvar att skapa förutsättningar för rektors pedagogiska ledarskap. Dessutom är ett tydliggörande efterfrågat av rektorer. Forskning visar att många rektorer önskar en tydligare reglering av rektorsuppdraget på statlig nivå. Den befintliga skrivningen i skollagen lämnar enligt rektorerna stort utrymme för lokala tolkningar.

Det pedagogiska ledarskapet kan ses som bestående av flera dimensioner:

1. Ett ledarskap inom ramen för vilket rektorn har god kännedom om undervisningens innehåll, kvalitet och utmaningar i relation till barns och elevers resultat, behov, utveckling och lärande.
2. Ett organisatoriskt ansvar, där rektorn skapar förutsättningar och strukturer som möjliggör undervisningsutveckling.
3. Ett ansvar för medarbetarnas professionella lärande, där rektorn tar ett aktivt ansvar för att utveckla kollegialt lärande och kompetensutveckling utifrån behov och mål identifierade i det systematiska kvalitetsarbetet.

Kombinationen av dessa dimensioner utgör kärnan i det pedagogiska ledarskapet.

7.1.2 Rektorns ansvarsområde får inte vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet

Förslag

Det ska regleras i 2 kap. 9 § skollagen att rektorns ansvarsområde inte får vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet.

I avvägningen bör huvudmannen beakta faktorer som antal medarbetare, antal barn eller elever och deras behov samt avstånd mellan enheterna i de fall rektorn ansvarar för mer än en enhet.

Förslaget om att rektorns ansvarsområde inte får vara mer omfattande än att det pedagogiska ledarskapet kan utövas innebär konsekvenser för huvudmän som i nuläget har valt en organisation med mycket stora ansvarsområden för rektorerna.

7.1.3 Rektorn ska ges förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet

Förslag

Huvudmannens ansvar för att säkerställa förutsättningar för rektorns pedagogiska ledarskap ska särskilt framgå i den nya paragrafen 2 kap. 9 a § skollagen. I denna paragraf ska det även framgå att dessa förutsättningar ska säkerställas med hjälp av ansvarig skolchef.

Rektorns ledarskap spelar en avgörande roll för en förskolas och skolas kvalitet samt för barns och elevers lärande och utveckling, centralt i rektorns uppdrag. Enligt utredningens bedömning ges rektorer dock inte tillräckliga förutsättningar för att ta detta ansvar. Huvudmannen behöver säkerställa att rektorn ges förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet. Det innebär sammanfattningsvis att:

- Ge rektorn adekvat stöd – ett stöd som är baserat på de faktiska behov som har identifierats.
- Vidta åtgärder för att minska rektorers administrativa börda.
- Ta ansvar för rektorers professionella lärande.
- Säkerställa kompetens och kapacitet i en utsträckning som gör det möjligt att ge rektorer förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet.
- Ta ansvar för att adekvata resurser tillförs verksamheten så att rektorn kan utöva sitt pedagogiska ledarskap i enlighet med kraven i författningarna.

Eftersom huvudmannens kapacitet är avgörande för möjligheterna att skapa förutsättningar för rektorers pedagogiska ledarskap är kapacitet också en faktor som bör vägas in när enskilda ansöker om tillstånd att bedriva verksamhet inom förskola eller skola.

7.1.4 Rektorn ska ha mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen

Förslag

Rektorns mandat att besluta om den inre organisationen, med avseende på biträdande rektorer och annat ledningsstöd, ska förtydligas i skollagen.

Huvudmannens styrning har stor betydelse för rektorers möjligheter att styra och leda skolan. Det är inte sällan huvudmannen som tar beslut om huruvida det ska finnas biträdande rektorer i enhetens ledningsstruktur. Utredningen anser att ledningsstöd i form av biträdande rektorer är en del av rektorns inre organisation och att det därför ska vara rektorn som tar beslut om att en biträdande rektor eller annat ledningsstöd ska ingå i den inre organisationen.

Det ska också vara rektorn som avgör vad som ska ingå i den biträdande rektorns uppdrag. Utan dessa verktyg i rektorns styrning och ledning omöjliggörs ett pedagogiskt ledarskap enligt den definition som utredningen föreslår.

En rektors personalansvar följer inte av bestämmelser i skollagen. Rektorns personalansvar, i de fall rektorn har ett sådant ansvar, har i

stället delegerats från huvudmannen. Om huvudmannen är kommunal kan detta ansvar inte delegeras vidare, eftersom de beslut som har delegerats till rektorn med stöd av kommunallagen inte i sin tur kan delegeras. Däremot kan huvudmannen i nuläget delegera beslut direkt till en biträdande rektor. Om förslaget genomförs kan beslut inte längre delegeras från huvudmannen till en biträdande rektor. Av detta följer att rektorn inte kan delegera personalansvaret till en biträdande rektor.

7.1.5 Rektorns pedagogiska ledarskap ska inte vara möjligt att delegera i sin helhet

Förslag

Delegationsmöjligheterna enligt 2 kap. 10 § skollagen ska begränsas. Bestämmelsen ändras så att det framgår att rektorn inte får delegera det pedagogiska ledarskapet i sin helhet. Dessutom ska paragrafens första stycke delas upp så att det framgår att rektorn inte kan ge någon annan i uppgift att besluta om den inre organisationen, utse ledningsstöd eller ansvara för resursfördelningen.

Rektors pedagogiska ledarskap handlar om att ta ansvar för undervisningens kvalitet och förskolans och skolans lärprocesser. Rektorn behöver ha djup kunskap om verksamhetens utmaningar, insyn i pågående lärprocesser och resultat och en pågående dialog med lärarna.

Utredningen bedömer att en organisation med storrektorer är svåröförelig med bestämmelsen i skollagen om att rektorn får uppdra åt en anställd att fullgöra enskilda ledningsuppgifter. Utredningen menar att de huvudmän som valt att organisera ledningen av skolan med storrektorer har tänjt på gränserna för vad som kan anses vara en rimlig tolkning av regleringen. Det finns därför behov av att förtydliga i bestämmelserna att det pedagogiska ledarskapet i sin helhet inte kan delegeras.

Om utredningens förslag genomförs kommer en organisation med rektorer som fungerar som områdeschefer med ansvar för flera skolor, och där det pedagogiska ledarskapet är delegerat till biträdande rektorer, inte att vara förenlig med författningskraven. De huvudmän som i nuläget valt att organisera ledningen för skolan eller förskolan på detta sätt kommer därför att behöva förändra ledningsorganisationen.

7.1.6 Statens skolverk ska ges i uppdrag att ge huvudmännen stöd i arbetet med att säkra rektorsförsörjningen och i att hantera rektorsomsättningen

Förslag

Ett tillägg ska göras i 12 a § förordning (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk som innebär att myndigheten ska informera om vägar in i rektorsyrket, genomföra insatser för att attrahera fler till yrket och stödja huvudmännen i deras arbete med att hantera rektorsförsörjningen. Vidare bör Statens skolverk ges i uppdrag att ge huvudmännen stöd i arbetet med att förebygga och mildra effekter av rektorsomsättningen.

Utredningen föreslår att Skolverket ska ges uppdraget att stödja huvudmännens arbete med att förebygga och mildra effekterna av rektorsomsättningen och att hantera rektorsförsörjningen.

7.1.7 Nya behörighetskrav för rektorer

Förslag

Behörighetskraven för rektorer ska förtydligas genom en ändring i 2 kap. 11 § skollagen. De nya behörighetskraven föreslås innebära att endast den som har en lärarexamen, eller tidigare varit rektor och genomfört den särskilda befattningsutbildningen i enlighet med 12 §, ska få anställas som rektor.

För att klara av rektorsrollens omfattande och komplexa uppdrag behöver rektorn besitta den kompetens och de kunskaper som uppdraget kräver. Det förutsätter att den som ska leda verksamheten själv besitter kunskaper som förvärfvas genom utbildning på högskolenivå. Den som anställs som rektor bör därför ha en högskoleexamen.

Skärpta behörighetskrav bör gälla endast rektorer som anställs efter regeländringens ikraftträdande. Den som vid ikraftträdandet redan har eller har haft en anställning som rektor, och som har genomgått befattningsutbildningen för rektorer, ska anses behörig för rektorsuppdraget även om vederbörande inte har en lärarexamen.

7.1.8 Befattningsutbildningen för rektorer ska genomföras med godkänt resultat

Förslag

Det ska förtydligas i 2 kap. 12 § skollagen och förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning att den särskilda befattningsutbildning som varje huvudman ska se till att rektorerna går ska vara genomförd med godkänt resultat inom fyra år efter tillträdesdagen eller, när det gäller rektorer för förskoleenheter, inom fem år efter tillträdesdagen.

Enligt bestämmelserna ska huvudmannen se till att rektorn genomgår befattningsutbildningen för rektorer. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter det att rektorn har tillträtt sin anställning och vara genomförd inom fyra år efter tillträdesdagen eller, när det gäller rektorer för förskoleenheter, inom fem år efter tillträdesdagen. Knappt en femtedel av deltagarna genomför inte utbildningen med godkänt resultat. Utredningen anser därför att det behöver tydliggöras i bestämmelserna att befattningsutbildningen ska genomföras med godkänt resultat.

7.1.9 Den statliga befattningsutbildningen för rektorer ska reserveras för rektorer men en ny särskild utbildning ska erbjudas biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppgifter

Förslag

Den statliga befattningsutbildningen för rektorer ska reserveras för rektorer genom en ändring i förordningen (2011:183) om befattningsutbildning och fortbildning för rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem. Förslaget innebär därmed att biträdande rektorer inte längre ska ha tillträde till utbildningen. Riktad fortbildning för biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppgifter ska i stället ges som en särskild utbildning inom ramen för det nationella professionsprogrammet.

Enligt gällande bestämmelser tillhör också annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem målgruppen för den statliga befattningsutbildningen för rektorer. Bestämmelserna har lett till att biträdande rektorer i stor utsträckning deltar i utbildningen.

Enligt utredningen ska det framgå av förordningen att utbildningen för biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppgifter ska omfatta 15 högskolepoäng och ge kunskaper om ledarskap, skoljuridik och systematiskt kvalitetsarbete. Utredningen bedömer att utbildningen bör genomföras under två terminer. Det bör vara rektorn som avgör vilken personal i den inre organisationen som har behov av just denna utbildning. Det kan vara biträdande rektorer men också annan personal med mer omfattande ledningsuppdrag.

7.1.11 En rektor ska inte samtidigt kunna vara skolchef

Förslag

Det ska förtydligas i skollagen att en rektor inom ramen för sin rektorsanställning inte kan ha funktionen skolchef. En ändring med denna innebörd ska därför införas i 2 kap. 8 a § skollagen.

Enligt utredningens kartläggning förekommer det dock inte sällan att rektorn och skolchefen är en och samma person, speciellt i små huvudmäns verksamheter. Utredningen har bedömt att det finns behov av en övergångsbestämmelse för de enskilda huvudmän vars verksamhet redan planerats och godkänts innan förbudet mot de dubbla rollerna ska börja tillämpas. För att ta dessa huvudmäns berättigade förväntningar i beaktande föreslås att bestämmelsen inte ska tillämpas på den verksamhet som de fått tillstånd för.

Det innebär att enskilda huvudmän som redan har tillstånd att bedriva en viss utbildning vid en viss förskole- eller skolenhet kan utse en ny ansvarig skolchef som också är rektor även efter den 30 juni 2028. Det innebär också att de huvudmän som valt att organisera verksamheten genom att låta en person vara både skolchef och rektor inte behöver ändra sin organisation.

7.1.12 Behörighetskrav och en statlig befattningsutbildning för skolchefer ska införas

Förslag

Det ska införas behörighetskrav för skolchefer. Enligt en ny bestämmelse i skollagen (2010:800) ska bara den som har högskoleexamen få utses till skolchef. Vidare ska det, enligt en annan ny bestämmelse i skollagen, införas en statlig befattningsutbildning för skolchefer.

Utredningen gör bedömningen att skolchefsutbildningen i likhet med rektorsprogrammet bör vara en akademisk utbildning som genomförs av lärosätena på uppdrag av Skolverket. Målet med utbildningen föreslås vara att deltagarna får sådana kunskaper att de kan:

1. bidra till att elever och barn får en likvärdig och rättssäker utbildning,
2. skapa förutsättningar för rektorns pedagogiska ledarskap, och
3. bidra till att verksamheten som helhet utvecklas.

Utbildningen bör omfatta 15 högskolepoäng, genomföras under tre terminer och bedrivs på avancerad nivå. Utredningen har valt att inte föreslå ett obligatorium. Utredningen vill dock understryka vikten av att alla skolchefer genomgår utbildningen.

Utredningen föreslår att bestämmelserna om behörighetskrav, i enlighet med ikraftträdandebestämmelsen, endast ska gälla nytillsättningar av skolchefer efter den 30 juni 2028.

Utredningens bedömningar

7.2.1 Staten bör ta ett större ansvar för skolans finansiering

Bedömning

Staten bör ta ansvar för att skolväsendet tillförs tillräckliga resurser och för att resurserna går till avsett ändamål.

Variationen i kommunernas kapacitet talar för att staten behöver ta ett större ansvar för att tillräckliga resurser tillförs landets skolor. Redan i dag tillför staten betydande resurser till skolväsendet. Inte sällan tillförs resurser dock genom riktade statsbidrag som huvudmän, såväl kommunala som enskilda, har möjlighet att söka. Detta system har flera uppenbara nackdelar. Det tar inte sällan mycket tid i anspråk att söka statsbidragen.

Statsbidragens kortsiktiga karaktär är ytterligare ett bekymmer. Inte sällan ska statsbidragen förbrukas under en begränsad tid, vilket försvårar långsiktigt skolutvecklingsarbete. Statsbidragen är dessutom ofta utformade för specifika utvecklingsbehov. Förskolor och skolor kan dock ha utvecklingsbehov inom andra områden än de av regeringen utpekade. Systemet försvårar därmed rektorers förutsättningar.

7.2.2 Ett komplett huvudmanna- och skolenhetsregister bör upprättas

Bedömning

Regeringen bör ge Statens skolverk i uppdrag att upprätta ett komplett huvudmanna- och skolenhetsregister.

Skolverket är en beredskapsmyndighet. Det är därför av stor vikt att myndigheten har tillgång till den information om huvudmän och förskole- och skolenheter som behövs för myndighetens arbete. Det skolenhetsregister som i dag administreras av Skolverket innehåller dock inte tillräcklig information. Till exempel är inte uppgifter om förskolor eller fritidshem inkluderade i registret. Registret saknar

även uppgifter om skolchefer. Det bör framgå i registret vilken skolchef som är ansvarig för förskole- eller skolenheten, samt vilken huvudman som har utsett skolchefen.

7.2.3 Det finns behov av nationella interoperabla system för skolväsendet

Bedömning

Det finns behov av att utveckla och förtydliga nationella standarder för att öka de digitala systemens interoperabilitet.

Utredningen gör bedömningen att det finns behov av att utveckla och förtydliga nationella standarder för att öka de digitala systemens interoperabilitet. Att skolväsendet får tillgång till standardiserade och interoperabla administrativa system som fyller skolväsendets behov är en viktig förutsättning för en tids- och kostnadseffektiv administrativ hantering. Därigenom kan också rektorers administrativa börda minskas och tid för det pedagogiska ledarskapet frigöras.

Gemensamma tekniska standarder underlättar även myndigheternas arbete med statistik, analys och beslutsunderlag. Det gynnar en mer likvärdig skola genom sammanställningar som synliggör skillnader i resursanvändning och resultat, bättre verktyg för att identifiera skolor i behov av stöd samt effektivare utvärdering av reformer och policyförändringar.

7.2.5 Meriteringsnivåer för rektorer bör utredas

Bedömning

Det bör utredas huruvida professionsprogrammet för rektorer ska inkludera meriteringsnivåer.

Utredningen anser att det finns ett behov av meriteringsnivåer även för rektorer. Om lärare kan meritera sig är det rimligt att även rektorer ska kunna göra det. Vidare kan ökade möjligheter att utvecklas i sitt yrke och att meritera sig vara en faktor som ökar rektorers arbetslust och deras vilja att stanna kvar i yrket.

7.2.6 Insatser för rektorers professionella utveckling bör samordnas

Bedömning

Statens insatser för rektorers professionella utveckling bör samordnas på sådant sätt att de främjar progression i rektorers lärande.

Utredningen menar att professionsprogrammet bör struktureras så att det skapar fördjupning och breddning av rektorns kompetens. Det innebär att kurserna på ett systematiskt och genomtänkt sätt behöver knyta an till innehållet i befattningsutbildningen för rektorer. Vidare behöver kurserna i relation till varandra ha ett innehåll som främjar progression i rektorernas professionella lärande. De bör också inordnas i det akademiska systemet så att det blir möjligt att till exempel ta ut en masterexamen och kvalificera sig för forskarutbildning.

Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Förslaget innebär en viss inskränkning i den kommunala huvudmannens mandat att besluta om verksamhetens indelning i enheter och ledningen av dessa. Detta både utifrån att rektorns ansvarsområde inte får vara större än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet och huvudmannens ansvar om att säkerställa att rektorn ges förutsättningar att utöva det pedagogiska ledarskapet.

Förslaget kommer även att påverka kommunerna gällande tillståndsprövning enligt 2 kap. 5 § skollagen. Kommunernas tillsynsverksamhet bör dock, på längre sikt, underlättas av utredningens förslag angående skolchefernas kompetenssäkring.

Förslagets påverkan på skolchef

Det föreslagna behörighetskravet medför inte några konsekvenser för redan verksamma skolchefer, utöver en viss inlåsningseffekt för de skolchefer utan högskoleexamen som hade önskat få ett annat skolchefsuppdrag utan att först skaffa sig en sådan examen.

Förslagets påverkan på rektor

Utredningens samtliga förslag syftar till att på olika sätt förbättra rektorers förutsättningar och stärka förutsättningarna för det pedagogiska ledarskapet. Rektorer berörs därmed i större eller mindre utsträckning, beroende på deras nuvarande förutsättningar, av utredningens förslag i sin helhet. Utredningen bedömer att förslagen väsentligt kommer att förbättra rektorers arbetssituation och minska rektorers arbetsbelastning. Förslagen förväntas därmed främja rektorers hälsa och bidra till minskad rektorsomsättning.

Förslagets påverkan på biträdande rektor

Utredningens förslag om att det pedagogiska ledarskapet i sin helhet inte kan delegeras kommer att påverka biträdande rektorer som idag utför hela det pedagogiska ledarskapet på delegation. Om utredningens förslag genomförs kommer en organisation med rektorer som fungerar som områdeschefer med ansvar för flera skolor, och där det pedagogiska ledarskapet är delegerat till biträdande rektorer, inte att vara förenlig med författningskraven.

I vissa fall kommer sannolikt biträdande rektorer som i dag i praktiken fungerar som rektorer att få titeln rektor i stället. I andra fall kommer den biträdande rektorn att få ett förändrat uppdrag.

Biträdande rektorer påverkas också av att befattningsutbildningen för rektorer, och den fortbildning som direkt bygger på denna utbildning, inte längre kommer att vara öppen för biträdande rektorer, enligt utredningens förslag. För biträdande rektorer och annan personal som utför ledningsuppgifter kommer i stället en ny särskild utbildning att erbjudas.

Förslagets påverkan på lärare¹

Utredningens förslag syftar till att skapa utrymme för rektorns pedagogiska ledarskap samt att på andra sätt främja rektorers möjligheter att utöva ledarskapet, bland annat genom skärpta behörighetskrav. Utredningen bedömer att förslagen kommer att främja lärarnas arbetssituation genom att rektorerna ges större möjligheter att stötta lärarna i undervisningsuppdraget och skapa förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet.

Förslagets påverkan på barn

Utredningen lägger inga förslag som direkt berör barn och elever. Däremot läggs förslag som syftar till att förbättra förutsättningarna för barns och elevers lärande och utveckling genom att stärka rektorers förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet. Utredningen bedömer att utredningens förslag som helhet kommer att gynna barn och elever genom att rektorn ges bättre möjligheter att leda undervisningsprocesser, följa upp och utveckla undervisningens kvalitet samt att säkerställa en god arbetsmiljö.

Kostnader för kommuner

Förslag om att rektorns ansvarsområde inte får vara mer omfattande än att det pedagogiska ledarskapet kan utövas samt förslaget om att huvudmannen ska säkerställa att rektorn ges förutsättningar att utöva sitt pedagogiska ledarskap.

Förslagen innebär inte ett utökat åtagande för kommunerna men skulle kunna innebära ökade kostnader för en kommun som inte

¹ Förskoleförvaltningen förutsätter att "lärare" även omfattar "förskollärare".

organiserat verksamheten på ett sätt som är förenligt med dessa uttryckliga krav.

Förslag om befattningsutbildning för skolchefer.

Utredningen föreslår att en statlig befattningsutbildning för skolchefer ska införas. En statlig skolchefsutbildning bör inte innebära större kostnader för huvudmännen än den befintliga skolchefsutbildningen.

Ikraftträdande

Ändringarna i skollagen (2010:800) ska träda i kraft den 1 januari 2027. Lagen ska tillämpas första gången på utbildning som bedrivs efter den 30 juni 2028.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande utveckling. Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 13 april och funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 15 april.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Betänkandet *Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap* (SOU 2026:4) är något som berör förskolan i hög grad. Förskoleförvaltningen anser att utredningen är relevant för förskolans organisation samt att den bidrar till förbättrade förutsättningar för rektor i förskolan.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag men ser att förslagen kan komma att påverka stadsdelsförvaltningarnas organisation av förskola.

Förvaltningen instämmer vidare i utredningens bedömning att det i förskolan finns behov av en definition av rektorns pedagogiska ledarskap då det idag inte är tydligt framskrivet vad det pedagogiska ledarskapet innebär.

Förvaltningen uppfattar dock förslaget om att rektors ansvarsområde inte bör vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet kommer att påverka stadsdelsförvaltningarnas nuvarande organisation av förskola. Detta gäller även för förslaget att rektorns pedagogiska ledarskap inte ska vara möjligt att delegera i sin helhet.

Förvaltningen vill avslutningsvis särskilt lyfta att då personalansvaret inte kommer att vara möjligt att delegera till

biträdande rektor så kommer också detta att påverka stadsdelsförvaltningars ledningsorganisation för förskola.

Yttrande till 7.1.1 Rektorns pedagogiska ledarskap ska definieras i skollagen

Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att det i förskolan finns ett behov av en definition av rektorns pedagogiska ledarskap. Förvaltningen bedömer att förslagets definition av pedagogiskt ledarskap lämpar sig väl för förskolans verksamhet och menar att ett ledarskap i nära och direkt relation till undervisningen är att föredra.

Yttrande till 7.1.2 Rektorns ansvarsområde får inte vara mer omfattande än att rektor kan utöva det pedagogiska ledarskapet

Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning. Med en definition av det pedagogiska ledarskapet där ledarskapet ska vara i nära och direkt relation till undervisningen kan inte ansvarsområdet vara så stort att rektor inte har förutsättningar för detta. Förslaget kommer därmed att innebära konsekvenser för de stadsdelsförvaltningar i Stockholm stad som i nuläget har valt en organisation med stora ansvarsområden för rektorerna.

Yttrande till 7.1.3 Rektor ska ges förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet

En viktig aspekt av rektorers förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet är i vilken utsträckning rektorer ges stöd av huvudmannen. Förskoleförvaltningen instämmer i utredningens bedömning att det är viktigt att rektor får det stöd som behövs för att rektor ska kunna genomföra sitt uppdrag.

Yttrande till 7.1.4 Rektor ska ha mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen

Enligt utredningen är ledningsstöd i form av biträdande rektorer en del av rektorns inre organisation och att det därför ska vara rektor som tar beslut om att en biträdande rektor eller annat ledningsstöd ska ingå i den inre organisationen. Förskoleförvaltningen har i sak inga synpunkter på förslaget utan instämmer i utredningens bild av var mandatet bör ligga. Förvaltningen vill dock särskilt lyfta att då personalansvaret inte kommer att vara möjligt att delegera till biträdande rektor så kommer detta att påverka stadsdelsförvaltningars ledningsorganisation för förskola.

Yttrande till 7.1.5 Rektorns pedagogiska ledarskap ska inte vara möjligt att delegera i sin helhet

Utifrån definitionen av det pedagogiska ledarskapet instämmer förvaltningen i att rektors ledarskap inte bör vara möjligt att delegera i sin helhet. Flera stadsdelsförvaltningar i Stockholm har valt en organisation med rektorer som fungerar som områdeschefer med ansvar för flera förskoleenheter och biträdande rektorer. Utifrån utredningens definition av det pedagogiska ledarskapet ställer sig förvaltningen tveksam till att en sådan organisation kan betraktas som förenlig med definitionen. Om det fattas beslut om förslaget kommer det att innebära att flera stadsdelsförvaltningar behöver förändra ledningsorganisationen för förskola.

Yttrande till 7.1.6 Statens skolverk ska ges i uppdrag att ge huvudmännen stöd i arbetet med att säkra rektorsförsörjningen och i att hantera rektorsomsättningen

Förvaltningen ser det som positivt att Skolverket stöttar huvudmän i detta uppdrag. Stödet bör inkludera relevant forskning inom området och att myndigheten bör sträva efter att sprida goda exempel som huvudmännen kan inspireras av. Förvaltningen vill betona vikten av att ett sådant stödmaterial tar hänsyn till de olika skolformernas förutsättningar och behov. Förskoleförvaltningen menar att ett gemensamt stödmaterial för alla skolformer riskerar bli alltför generellt och riskerar att bli icke relevant för förskolan.

Yttrande till 7.1.7 Nya behörighetskrav för rektorer

Förvaltningen ställer sig positiv till att de nya behörighetskraven föreslås innebära att endast den som har en lärarexamen, eller tidigare varit rektor och genomfört den särskilda befattningsutbildningen i enlighet med 12 §, ska få anställas som rektor. Förvaltningen instämmer i att en avgörande förutsättning för en framgångsrik förskola är skickliga rektorer. För att klara av rektorsrollens omfattande och komplexa uppdrag behöver rektorn besitta den kompetens och de kunskaper som uppdraget kräver.

Yttrande till 7.1.8 Befattningsutbildningen för rektorer ska genomföras med godkänt resultat

Förvaltningen instämmer i att ett godkänt resultat bör vara ett krav för att tillgodoräkna sig befattningsutbildningen för rektorer.

Yttrande till 7.1.9 Den statliga befattningsutbildningen för rektorer ska reserveras för rektorer men en ny särskild

utbildning ska erbjudas biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppgifter

Förvaltningen ställer sig positiv till att den statliga befattningsutbildningen för rektorer ska reserveras endast för rektorer. Förvaltningen anser att utbildningen för biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppgifter som ska omfatta 15 högskolepoäng och ge kunskaper om ledarskap, skoljuridik och systematiskt kvalitetsarbete kommer att vara tillräcklig. Att denna utbildning dessutom bör genomföras under två terminer kommer att underlätta för många huvudmän och rektorer och möjliggöra för annan personal med ledningsuppgifter att gå utbildningen.

Yttrande till 7.1.11 En rektor ska inte samtidigt kunna vara skolchef

Förvaltningen har i sak inga synpunkter på förslaget eftersom detta är ovanligt förekommande i Stockholm stads kommunala verksamheter. Att det däremot kan påverka de mindre enskilda huvudmännen ser förvaltningen men anser att detta tas hänsyn till i övergångsbestämmelserna.

Yttrande till 7.1.12 Behörighetskrav och en statlig befattningsutbildning för skolchefer ska införas

Förskoleförvaltningen instämmer i utredningens bedömning att det är angeläget att den som utses till skolchef har rätt förutsättningar, givet skolchefens viktiga funktion, och att endast den som har en högskoleexamen få utses till skolchef. Vidare anser förvaltningen att befattningsutbildningen som omfattar 15 högskolepoäng och ska genomföras under tre terminer bör vara genomförbart i Stockholm.

Yttrande till 7.2.1 Staten bör ta ett större ansvar för skolans finansiering

Förskoleförvaltningen bedömer att förändringen från statsbidrag till generell statlig finansiering skulle underlätta administrationen i allmänhet. Dock innebär förändringen att fördelningen av resurser utifrån de områden staten styrt mot med hjälp av statsbidragen behöver beaktas. Det gäller särskilt i fråga om statsbidrag där huvudmannen ansökt om statsbidraget. Förändringen skulle även innebära att vissa områden som statsbidragen krävt uppföljning av riskerar att försvinna. En sådan kvalitetsuppföljning skulle då behöva utvecklas och ingå i det systematiska kvalitetsarbetet vilket således skulle påverka stadsdelsförvaltningarna.

Yttrande till 7.2.2 Ett komplett huvudmanna- och skolenhetsregister bör upprättas

Förvaltningen ser positivt på upprättandet av ett komplett huvudmanna- och skolregister då det idag inte finns uppgifter om förskolor i registret. Ett komplett register skulle vara angeläget även för förskoleförvaltningen för tillgång till vederhäftiga underlag för sina analyser.

Yttrande till 7.2.3 Det finns behov av nationella interoperabla system för skolväsendet

Förskoleförvaltningen instämmer i utredningens bedömning om behovet av interoperabla digitala system. Att skolväsendet får tillgång till standardiserade och interoperabla administrativa system som fyller skolväsendets behov är en viktig förutsättning för en tids- och kostnadseffektiv administrativ hantering. Därigenom kan också rektorers administrativa börda minskas och tid för det pedagogiska ledarskapet frigöras. Gemensamma tekniska standarder skulle även underlätta för förvaltningens arbete med statistik, analys och beslutsunderlag.

Yttrande till 7.2.5 Meriteringsnivåer för rektorer bör utredas

Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att om lärare kan meritera sig är det rimligt att även rektorer ska kunna göra det. Förvaltningen välkomnar ett förslag som får rektorer att vilja kompetensutveckla sig och stanna kvar i yrket.

Yttrande till 7.2.6 Insatser för rektorers professionella utveckling bör samordnas

Förskoleförvaltningen har i sak inga synpunkter på förslaget utan instämmer i utredningens bild av att professionsprogrammet bör struktureras så att det skapar fördjupning och breddning av rektorns kompetens.

Sammantaget är förskoleförvaltningen i huvudsak positiv till utredningens förslag och välkomnar att förskolan har inkluderats i utredningen. Förvaltningen ser dock att förslagen som utredningen pekar på, i de fall kommunen vid bestämmelsernas ikraftträdande inte har organiserat verksamheten på ett sätt som är förenligt med dessa uttryckliga krav, kommer att medföra ökade kostnader för stadsdelsförvaltningarna.

Gunilla Davidsson
Förvaltningsdirektör
Förskoleförvaltningen

Katarina Odén Ryhede
Avdelningschef
Förskoleförvaltningen

Bilaga

1. Betänkandet Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap (SOU 2026:4)